

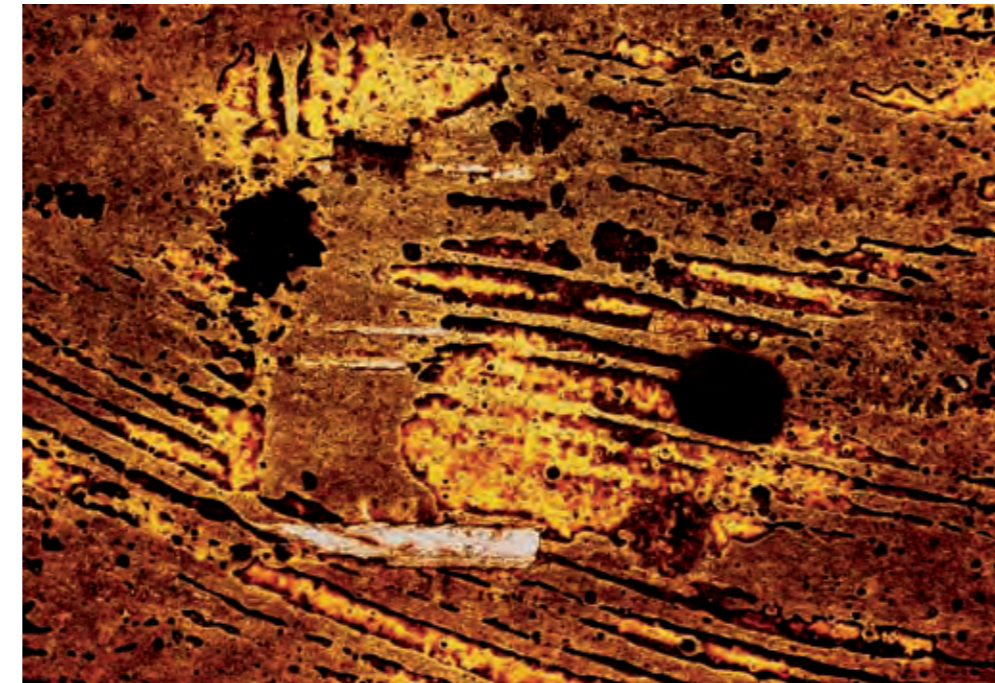
Statement(s) 2

Branko Podkrajšek

10. 9. - 20. 9. 2009.

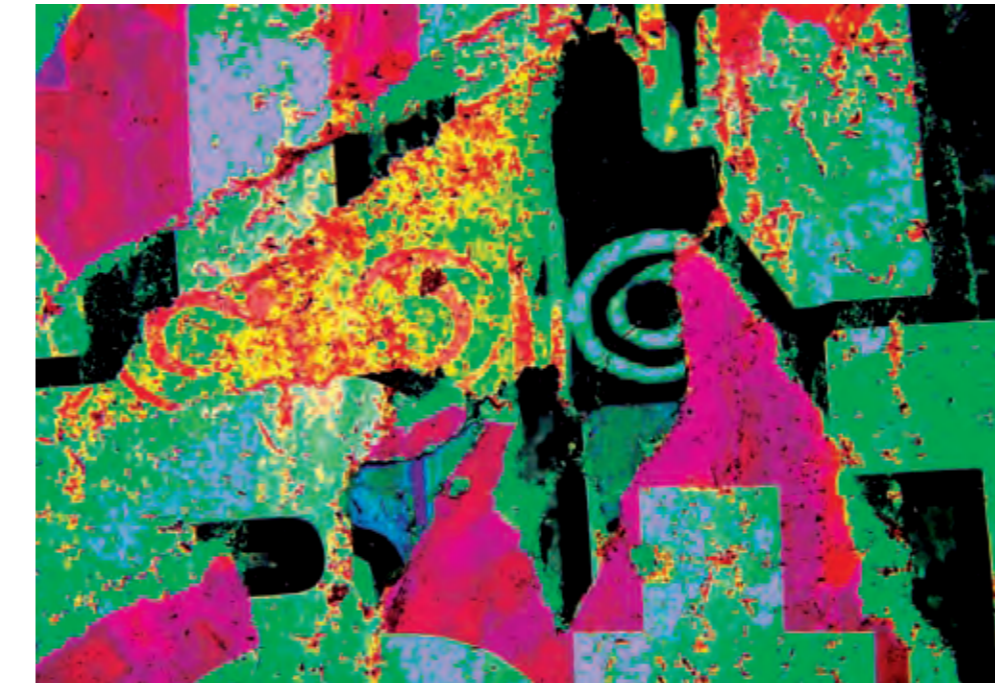
U trenucima dok odabire motiv što ga namjerava snimiti, fotograf – makar to bilo i podsvjesno - mora računati s nečime što bismo mogli nazvati dijalektikom kadra. Svaki total, naime, mogao bi ujedno činiti i detalj nekog još većeg totala, a vrijedi i obratno. To, dakako, ovisi o fotografovom fizičkom udaljavanju odnosno približavanju motivu što ga snima, ili pak o tzv. zumiranju. Značajnijom promjenom kadra, dakle, fotograf ima moć stvarati - ali također i mijenjati - svoje vlastite svjetove. Branko Podkrajšek svoje svjetove i vizije pronalazi i realizira na mikrorazini koju, dok užurbano ili dokono prolazimo gradom, nikada ne zamjećujemo. Ona nam je posve nezanimljiva. Zapravo, još manje od toga; nismo niti svjesni da postoji! I doista, kako od nekoga očekivati da u detaljima - rijetko većima od desetak centimetara - fasada, oglasnih mjesta, kontejnera, napuštenih izloga ili pak pločnika osjeti postojanje određenih struktura s potencijalom prerastanja u autonomne vizualne kompozicije? Branko, međutim, takvim detaljima daje priliku, svojim ih fotoaparatom pretvarajući u nadasve dojmive kompozicijske cjeline. Dinamični i naglašeno organički oblici, ali isto tako i nerijetko začudan kolorit, njihove su osnovne karakteristike. Zapravo, analizirajući ih, mogli bismo im pristupiti kao djelima apstraktnog slikarstva. Tako ćemo na nekima pronaći bliskost enformelu, na drugima lirskoj apstrakciji odnosno apstraktnom ekspresionizmu, a na trećima pak akcionom slikarstvu. Ono najbitnije, međutim, ne treba tražiti u tradicionalnoj formalnoj analizi svake od Brankovih fotografija zasebno – iako i to može biti itekako zanimljivo i intelektualno poticajno - već u poistovjećivanju s njegovom strastveno-istraživačkom, pomalo autsajderskom, poetikom. Branko, naime, neumorno i uporno teži otkrivanju jedne nove ljepote. Ona se nalazi svugdje oko nas, stopljena s agresivnim urbanim makrosvijetom iz kojega je – paradoksalno – i ponikla. Mislioci poput Goethea, Flauberta i Warburga učili su nas kako se Bog krije u detalju. Branko Podkrajšek i njegov mali digitalni fotoaparat samo su još jedan u nizu pokazatelja koliko su bili u pravu.

Vanja Babić

Fotografije Branka Podkrajška se podižu iz kataloga brojnih struktura koje nastaju u urbanom okruženju. Obavještavanje plakatima je svakodnevno događanje na panoima, zidovima, zapuštenim površinama; stalno lijepljenje, uvijek iznova, danas preko onog od jučer, to je nezamjetna kronologija grada.

Branko se toj pojavnosti približava foto aparatom i započinje vlastito čitanje tih palimpsestnih atrakcija. Gotovo neuočljive cjeline upravlja prema svojoj glavnoj nakani, da ih iz njihove fizičke izoliranosti ili zagubljenosti prenese u prostor izdvojen od pojma

fotografije. U njemu se svojom zavodljivošću okreću prema slikarstvu i pružaju ugodu u kojoj se ne pitamo jesu li to slike ili fotografije.

Ove su, ipak fotografije apstraktnog sadržaja, okrenute kolorističkim i strukturalnim svojstvima tih scena i njihovih uzoraka: pokazuju svoje ekspresivne sadržaje koji podsjećaju na kozmičke koncepcije ili neke vizionarske ambicije. Motivi na njima, često vrlo slični, uzeti su s drugog kraja okomice što pala je na njih... ono što ih čini sasvim posebnima, njihova je vrlo nasilna nezainteresiranost za drugo i različito oko sebe.

Prof. Igor Rončević

Izložba

Statement(s) 2
Branko Podkrajšek

Organizacija izložbe

GALERIJA
KRANJČAR
Kaptol 26, 10000 Zagreb
tel./fax: + 385 1 4818400
e-mail: kranjcar@kranjcar.hr

Izbornik izložbe

Vanja Babić

Kustosi izložbe

Ivica Župan, Vanja Babić

Koncepcija izložbe

Elvira Kranjčar

Foto predložci

Maja Vlašić

Digitalna obrada i tehnička realizacija

Roman Rajić
FotoStudio A-1

Odnosi s javnošću

Branko Kostelnik

Grafičko oblikovanje

Davor Marjanović

Tisak

Duga Print

Naklada

400 kom

K.

Nađeni svjetovi: raslojeni tragovi vremena

Spletom određenih okolnosti vezanih za vlastitu obitelj, koja je obitavala u najstrožem središtu Zagreba, Branko Podkrajšek (Zagreb, 1951.) u najranijem se djetinjstvu našao u intelektualnom i umjetničkom miljeu, ulazio u građanske stanove, viđao i slušao istaknute intelektualce i što je u njegovim formativnim godinama možda bilo najpresudnije, zalazio u atelijere vodećih slikara i kipara. Da tomu nije bilo tako, tko zna bismo li mi danas upriličili njegovu izložbu fotografija.

Najprije je Branko sa strane, u salonima intelektualne elite, bio u prigodi uočavati razne umjetničke fenomene, a potom je, još kao dijete, godinama bio u prilici dolaziti na mjesta gdje su se stvarali temeljni kameni suvremene hrvatske likovne umjetnosti, među ostalima u atelijere Otona Glihe, Ede Murtića i Zlatka Price. Posjeti tim i drugim umjetnicima stvorili su ukus i predispozicije za recipiranje nove umjetnosti koja se u nas tih godina tek stvarala. Ne mogavši, zarad svoje dobi, autorima postavljati pitanja o naravi i tajnama likovne umjetnosti i pronalaziti odgovore na ona što si ih je sam sebi godinama postavljao u atelijerima likovnih pregalaca.

Poslije se Brankov interes dalje eruditski razvijao recipiranjem gotovo svega što se događalo na svjetskoj umjetničkoj sceni, a ukus i uopće likovni senzibilitet, sada je očito, poslije je posebice razvijao u susretu s kolažima i dekolazima Retelle, pregnućima Pollocka, Riopella, talijanske arte povera.... Likovna umjetnost ostala je intenzivna strast koja ga je pretvorila u connesiera, da ne kažemo u erudita, i skupljača umjetničkih djela. S tim u svezi zacijelo je, svjesna ili nesvjesna, Brankova želja da spontano i iskreno ovjekovječi ono što bi izrazio rukom, bojom i kistom da se, očitujući vlastiti doživljaj svijeta, okušao kao slikar.

Malim digitalnim foto aparatom, koji ima svoje dosege, autorski neizvijen, strastveno, entuzijastički i s golemom znatiželjom zavlači se među gradske zakutke, zapuštene urbane prostore hrvatskih i mnogih stranih gradova. Fotografira zidove u dvorišnim stranama zgrada, na kojima je nerijetko sačuvano ono što je u dugačkom rasponu nataložilo vrijeme, te pločnike,

oglasne ploče, pročelja i izloge prodavaonica koje su, što je specifičnost tranzicijskog Zagreba, dulje vrijeme zatvorene, pa su bezdušno oblijepljeni plakatima. Potpuno ignorira sadržaje što ih plakati podastiru: nadnevak, tipografiju, fotografsko uprizorenja robe, usluge, događaja ili osobe što ih plakati oglašavaju i tako izbjegava svaku evokativnost.

Razderani i manipulirani plakati koje Branko snima predstavljaju tragove u praćenju suvremenosti. U takvu materijalu pronalazi i bilježi uzorke koji dokumentiraju slojeve potrganih plakata. Pri tim opservacijama najčešće mu se ukaže sićušan motiv-mrlja, komadić negdje zalijepljena papira, izbljedjeli grafit, uglavnom nešto na čemu je vrijeme neumoljivo učinilo svoje, čiji je život odavno protutnjio i preko čega su se dugo i agresivno redale atmosferilije, na što su posipani deterđenti, po čemu su greble metle, preko čega se gazilo, ali je to nešto unatoč svemu iza sebe ostavilo očevidan trag vlastita postojanja, mada je u međuvremenu izgubilo prvotnu likovnost. Nerijetko debeli slojevi različito obojenih plakata, u stanju njihova raspadanja i dezintegriranosti, očituju bogatstvo i vibrantnost kromatske tvari, možda bi se moglo reći i šokantne polikromičnosti, pri čemu jedinstveni konglomerat boje stvara svijet vedre brutalnosti i baroknog obilja. Kada se na nekoj površini predviđenoj za oglašavanje poskidaju svi plakati, na njoj ostaju tragovi ljepila, nanašani na način na koji su slikari action paintinga četkom ili kistom vehemntno nanosili boju.

Na metalnim kontejnerima Branko uočava kako se međusobno ponašaju raznobojni premazi boja: kemijska struktura sloja svake boje različito reagira na sloj ispod i iznad sebe; sloj u kojemu je kemijska reakcija bila najagresivnija potire ostale slojeve i probija se na sam vrh površine, stvarajući pritom amorfnu apstraktno-organičku situaciju u kojoj najčešće dominiraju karakteristične granulirane fature i senzibilne, fluidne i pokretljive polikromije. Situacija se likovno obogaćuje kad se takvom stanju dodaju crtolje i šare ostvarene oštrim predmetima. Nerijetko i hrđa, probijajući nanošene slojeve boja, sudjeluje u stvaranju atraktivnog kolorističkog sklopa. Informelističke strukture i detalji reljefnosti materijala Branka asociraju na elemente poput geste, znaka, materije, jezgre, prostora, površine, tekture, informelnog naturalizma (materizma), tašizma, action paintinga, drippinga,...., dakle na ostvarenja slikara koji su mu bili bliski i zahvaljujući kojima je ušao u svijet umjetnost: majstori lirske apstrakcije i apstraktnog ekspresionizma koji su žarili i palili u Brankovim formativnim godinama, u 1950-ima i 1960-ima.

U tom razdoblju, kad je kao mlado biće najotvorenije i najintenzivnije upijao viđeno, čini se presudan je bio Brankov susret s Otonom Glihom i mogućnost praćenja njegove evolucije, kada je

veliki hrvatski slikar, osobađajući se postupno predmetnog svijeta, stvarao sve apstraktniji pejzaž. Mnoge Brankove fotografije asociraju na ostvarenja iz različitih Glihinih slikarskih faza, u kojima je Branko otkrio informelističko tretiranje površine, a koje su na izvjestan način označile Glihino udaljavanje od figuracije, iako je početno slika gromača iz standardne Glihine ptičje perspektive odavala njihov raspored i strukturu. Ali to je bio tek okvir za dinamiziranje formi i kolorita, čak i onda kada je skala boja bila maksimalno reducirana. Pastozni namazi, koji će sugerirati stvarnu strukturu slikanog isječka krajolika, s vremenom će se istanjiti, a upotrijebljene boje više neće imati značajke krajolika u kojem je našao svoju inspiraciju. Ostat će tek onaj ritam, koji će do kraja biti sadržan u potekstu značajki gromača.

Brankov ukus i uopće doživljaj likovne umjetnosti odredili su i posjeti atelijeru Ede Murtića, njegova apstraktna ekspresivnost, vehemntni potezi i snažna, nezatvorena i nedovršena gesta, u kojoj nije bilo moguće opaziti gdje gesta počinje a gdje završava, sirov kolorizam, stvoren uporabom čistih boja.

Dragocjeno iskustvo, posebice vezu crteža i boje, Branko je upijao i u atelijeru Zlatka Price, gdje ga je privukla neponovljiva pastelnost Pricina jedinstvenog kolorizma visoke kulture.

Ako je suditi po dosad snimljenim fotografijama, da se, umjesto fotografijom, Branko najprije očitovao slikarstvom, podastro bi informel, i to onaj prepun bljeskova, drippinga, nestrukturacije i eksplozivnih šara, oslobođen svake ikoničnosti i semantičke intencionalnosti, dakle i aluzija i asocijacija na svijet vidljive stvarnosti, a ostvaren izravno u materiji. Stvarao bi ambleme poznate iz apstraktnog ekspresionizma, koji, među ostalim, kao svoj medij afirmira spontanu slikarsku gestu. Tako su njegove fotografije istodobno i decentan diskurs o samom informelu, ali obnavljaju interes za paradigme informela, kaligrafije, apstraktnog ekspresionizma i gestualne apstrakcije.

Brankove fotografije, premda pikturnalno zasićene, bogate u strukturi, koherentne raznolikosti, atraktivne i složene i mada se doimaju kao slike koje je ostvarila žestoka i prodorna energija, specifična psihomotorika, nasilničke i agresivne geste, ne žele ništa ilustrirati, ni simbolizirati; mimetičku i iluzionističku predstavu predmeta zamijenila je čista umjetnička forma koja teži izravnu očitovanju umjetnikova subjektivna iskustva. Za Branka je, čini se, informelna ritmička i vrtložna mreža, koja kao da se širi u beskonačan prostor, iskren odraz svekolike egzistencije i mogućnosti da se prenese iskustvo autora kao individue, način da dođe do slike o sebi, o svekolikoj ljudskoj i jedinstvenoj umjetničkoj prirodi. Tu je informel shvaćen kao autorski

prosele koji ruši barijeru između umjetnosti i života, mogućnost da se stvori slika o samom sebi kao jedinstvenoj individui, da se dođe do "mape" identiteta i očitovanje vlastite duhovne klime. Po Brankovu doživljaju, informelista su bili u mogućnosti u neposrednu plastičkom tragu stvoriti kronike vlastite ljudske sudbine, psihograme, takoreći otkucaje srca, pa su ostvarenja informelista objektivizacija ljudskog iskustva.

Tu se odmah prisjećamo onoga što je Clement Greenberg prije pola stoljeća rekao za Jacksona Pollocka: "U njegovim dimnim uzburkanim slikama optimizam jedino dolazi iz očigledne vjere u djelotvornost umjetnosti za njega osobno". Tako autorski čin, kako bi rekao U. Appolonio, postaje "moralan čin da se dođe do spoznaje o sebi", a J. Paulhan bi dodao: "Ni predmet slike, ni slikarska tehnika nisu toliko važni koliko je bitno da se izraze čovjekov bijes, strah ili patnja". U Brankov doživljaj informela uklopila bi se i Pollockova rečenica: "Želim izraziti svoje osjećaje, ne želim ih vizualno opisati...".

Postmoderni ozračje u kojem stvara, oslobodilo je Branka skrupula i svrsishodnosti bilo kakva povijesna i stilskog kontekstualiziranja i pitanja originalnosti, pa i dvojbi ima li danas uopće smisla slikati i u slikarskom mediju obnavljati povijesne paradigme poput informela, apstraktnog ekspresionizma i gestualne apstrakcije.

Postprodukciju, posebice povećanje snimljenih situacija do odgovarajućih dimenzija, povjerenje profesionalcima.

Jednako strastveno, ali s istom erudicijom stečenom u formativnim godinama, Branko skuplja objet trouve. Zacijelo će na izložbi tih "nađenih predmeta" iz okoliša pokušati predstaviti kako bi, da je kiparski reagirao, izgledala njegova kiparska izložba.

Ivica Župan

Svoju sliku, namjerno ne kažem fotografiju, Branko traži u bezbroju vizualnih podataka svijeta oko sebe. Odlučuje se kadirati motiv, kada je ovaj u nekom bližem ili daljem suzvučju sa svijetom suvremenog slikarstva koje on poznaje, prati i voli. Tako se događaju "apstraktni" slike i kompozicije, ali ne naslikane, nego - nađene foto aparatom!

Branko posjeduje urođeni smisao za kompoziciju, strukturu, dinamiku, kontrast, ritam...

Akademik, profesor emeritus Đuro Seder

Statement(s) 2

Branko Podkrajšek | Odanost dosljednosti

GALERIJA
KRANJČAR